AYBİR
İSLAM ÜLKELERİ AKADEMİSYENLER VE YAZARLAR BİRLİĞİ
ACADEMICS AND AUTHORS ASSOCIATION OF ISLAMIC COUNTRIES
اتحاد الأكاديميين والكتاب للعالم الإسلامي

GÖRÜŞ

COP31: Antalya'da İklim Diplomasisi Neden Tıkandı?

Prof. Dr.
Faik Tanrıkulu
İstanbul Medipol Üniversitesi

Kasım '26

Antalya’da gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı (COP31), küresel siyasetin içinde bulunduğu derin çıkar çatışmalarını bir kez daha gözler önüne serdi. Yaklaşık 200 ülkenin katılımıyla düzenlenen zirve, beklenen kapsamlı uzlaşma sağlanamadan sona erdi. Müzakerelerin planlanan sürenin yaklaşık 50 saat ötesine taşması bile ülkeler arasındaki görüş ayrılıklarını gidermeye yetmedi.

Oysa dünya, iklim değişikliğinin sonuçlarını her geçen yıl daha ağır hissediyor. Kuraklık, aşırı sıcaklıklar, seller ve gıda güvenliği sorunları artık geleceğin değil, bugünün meseleleri. Buna rağmen Antalya’da ülkeler, fosil yakıtların geleceği ve iklim dönüşümünün ekonomik maliyetinin nasıl paylaşılacağı konusunda ortak bir noktada buluşamadı.

Peki, bilimsel gerçekler bu kadar açıkken siyasi uzlaşma neden sağlanamadı?

Asıl mesele iklim değil, ekonomik çıkarlar

COP31'in başarısızlığının merkezinde fosil yakıtlar bulunuyor. Petrol, doğal gaz ve kömür yalnızca enerji kaynakları değil, aynı zamanda küresel ekonominin ve jeopolitik güç mücadelesinin temel araçları.

2023 yılında Dubai'de gerçekleştirilen COP28'de fosil yakıtlardan uzaklaşılması yönünde tarihi bir uzlaşma sağlanmıştı. Ancak aradan geçen üç yılın ardından Antalya'da bu taahhüdü somut bir yol haritasına dönüştürmek mümkün olmadı.

Yaklaşık 130 ülke, fosil yakıtlardan uzaklaşmaya ilişkin açık bir ifadenin sonuç metninde yer almasını desteklerken, özellikle petrol üreticisi ülkelerin itirazları müzakereleri kilitledi.
Avrupa Birliği temsilcilerinin fosil yakıtları görmezden gelen bir anlaşmanın kabul edilemeyeceğini açıklaması, taraflar arasındaki gerilimi daha da görünür hale getirdi.

Burada dikkat çekici bir çelişki var. Gelişmiş ülkeler karbon emisyonlarının azaltılmasını savunurken, enerji güvenliği ve sanayi rekabeti söz konusu olduğunda kendi ekonomik önceliklerinden kolaylıkla vazgeçmiyor.

Çünkü bugün iklim politikaları, çevre meselesinin çok ötesinde yeni bir ekonomik düzenin kurallarını belirliyor.

1,3 trilyon dolarlık finansman anlaşmazlığı

Zirvenin önündeki ikinci büyük engel ise iklim finansmanıydı.

COP29'da gelişmekte olan ülkeler için 2035 yılına kadar yıllık en az 300 milyar dolarlık finansman hedefi kabul edilmiş, kamu ve özel sektör kaynaklarıyla yıllık 1,3 trilyon dolara ulaşılması amaçlanmıştı.

Ancak bu hedeflerin nasıl gerçekleştirileceği konusundaki belirsizlikler Antalya'da da giderilemedi.

Gelişmekte olan ülkelerin temel itirazı oldukça açık: Sanayi Devrimi'nden bu yana atmosferi en fazla kirleten ülkeler, yeşil dönüşümün maliyetini neden daha fazla üstlenmiyor?

Afrika ve Asya'daki birçok ülke açısından mesele yalnızca emisyonları azaltmak değil. Elektrik altyapısını geliştirmek, sanayileşmek, istihdam yaratmak ve yoksullukla mücadele etmek de gerekiyor.

Dolayısıyla gelişmiş ülkelerin finansman konusunda yeterli güvence vermeden daha iddialı iklim taahhütleri istemesi, küresel Güney'de ciddi bir güven sorunu oluşturuyor.

Bilim uyarıyor, siyaset bekliyor

Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın 2026 Emisyon Açığı Raporu, küresel iklim hedefleri ile mevcut politikalar arasındaki mesafeyi ortaya koyuyor.

Paris İklim Anlaşması küresel sıcaklık artışını 1,5 dereceyle sınırlandırmayı hedeflerken, mevcut ulusal taahhütlerin eksiksiz uygulanması halinde bile yüzyıl sonunda yaklaşık 2,6 derecelik sıcaklık artışı öngörülüyor. Mevcut politikaların devam etmesi durumunda bu artışın 2,8 dereceye ulaşabileceği değerlendiriliyor.

Dünya Meteoroloji Örgütünün verileri de 2026'nın ilk dokuz ayında küresel sıcaklığın sanayi öncesi dönemin yaklaşık 1,47 derece üzerinde gerçekleştiğini gösteriyor.

Bu rakamlar yalnızca çevresel bir tehlikeye işaret etmiyor. Tarımsal üretimden su güvenliğine, enerji fiyatlarından uluslararası göç hareketlerine kadar geniş bir alanda ekonomik ve siyasi sonuçlar doğurabilecek bir dönüşümün habercisi.

Ancak bilimsel uyarıların artması, ülkelerin ortak hareket etmesini sağlamaya yetmiyor.

ABD'nin yokluğu ve değişen küresel dengeler

COP31'in siyasi açıdan dikkat çeken gelişmelerinden biri de ABD'nin resmî heyet düzeyinde konferansta yer almamasıydı.

Trump yönetiminin Paris Anlaşması'ndan yeniden çekilme kararı, küresel iklim diplomasisindeki liderlik sorununu derinleştirdi.

ABD'nin geri çekildiği bir ortamda Çin, Avrupa Birliği ve yükselen ekonomiler arasındaki rekabet daha görünür hale geliyor.

Çin bugün güneş panelleri, bataryalar ve elektrikli araçlar gibi yeşil teknolojilerde önemli bir üretim üstünlüğüne sahip. Avrupa Birliği ise yeşil dönüşümü sanayi politikaları ve düzenleyici standartlarla şekillendirmeye çalışıyor.

Dolayısıyla iklim müzakereleri artık yalnızca karbon emisyonlarının azaltıldığı diplomatik toplantılar değil; geleceğin teknolojisinin, ticaretinin ve sanayi üretiminin kim tarafından kontrol edileceğinin tartışıldığı platformlar.

Türkiye açısından nasıl okunmalı?

Türkiye'nin COP31'e ev sahipliği yapması, uluslararası diplomasi açısından önemliydi. Ancak konferansın uzlaşı temelinde karar alması nedeniyle ev sahibi ülkenin tek başına sonuç belirlemesi mümkün değildi.

Bu nedenle Antalya'da kapsamlı bir anlaşmaya ulaşılamamasını yalnızca Türkiye'nin diplomatik performansıyla açıklamak doğru olmaz.

Asıl önemli olan, Türkiye'nin bu süreçten hangi stratejik kazanımlarla çıkacağıdır.

Enerjide dışa bağımlılığı azaltmak, yenilenebilir enerji kapasitesini artırmak, elektrikli ulaşımı yaygınlaştırmak ve yeşil teknolojilerde yerli üretimi güçlendirmek artık yalnızca çevre politikası değil, milli ekonomik güvenlik meselesidir.

Ayrıca Avrupa Birliği'nin karbon düzenlemeleri karşısında Türk sanayisinin rekabet gücünü korumak ve uluslararası iklim finansmanından daha fazla yararlanmak da öncelikli hedefler arasında bulunmalıdır.

Sonuçta Antalya'da ortaya çıkan tablo bize önemli bir gerçeği hatırlatıyor: Küresel iklim diplomasisinde herkes dünyanın geleceğini kurtarmaktan söz ediyor; ancak bunun ekonomik bedelini kimin ödeyeceği gündeme geldiğinde ortak irade zayıflıyor.

COP31'in başarısızlığı da tam olarak burada yatıyor.

Çünkü iklim krizinin bilimsel çözümü büyük ölçüde biliniyor. Eksik olan, bu çözümün maliyetini adil biçimde paylaşacak siyasi irade.